

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงสภาวะการผลิตและการตลาดสตรอบเบอร์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการผลิตสตรอบเบอร์ของเกษตรกร การจัดจำหน่ายสตรอบเบอร์ของเกษตรกร วิธีการตลาดสตรอบเบอร์ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนจนถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและการตลาดสตรอบเบอร์ของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาส่งเสริมการปลูกสตรอบเบอร์ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ในโอกาสต่อไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 98 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากรจากเกษตรกรผู้ปลูกสตรอบเบอร์ในอำเภอแมริม และอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2541/42 จำนวน 492 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสตรอบเบอร์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.0 เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-7 ร้อยละ 72.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ 59.0 มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 ลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตรของเกษตรกร ร้อยละ 41.0 มีพื้นที่เป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 39.0 มีพื้นที่เช่าผู้อื่นทั้งหมด เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 68.0 พื้นที่ที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกร เฉลี่ย 2.94 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 50.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสตรอบเบอร์ ร้อยละ 39.0 ได้รับความรู้เกี่ยวกับสตรอบเบอร์จากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 30.0 ได้รับความรู้เกี่ยวกับสตรอบเบอร์จากเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรของรัฐ

การผลิตสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกร

จากผลการศึกษา พบว่าลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกร ร้อยละ 53.0 มีพื้นที่เป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 69.0 มีพื้นที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ 1-5 ไร่ คิดเป็นพื้นที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ทั้งหมดของเกษตรกร เฉลี่ย 2.16 ไร่ ร้อยละ 60.0 นิยมปลูกพันธุ์พระราชทาน 16 ร้อยละ 59.0 ซื้อต้นกล้าพันธุ์สตรอเบอร์รี่ (ไหล) มาจากแหล่งอื่น ร้อยละ 64.0 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยการยกทรง ร้อยละ 30.0 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยการไถพรวน ร้อยละ 44.0 มีการเตรียมแปลงปลูกสตรอเบอร์รี่โดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 29.0 ใส่ปูนขาวและปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 58.0 ใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูกสตรอเบอร์รี่ โดยร้อยละ 61.0 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ร้อยละ 39.0 ใส่ปุ๋ยสตรอเบอร์รี่โดยใช้วิธีโรยระหว่างแถว ร้อยละ 38.0 ใส่ปุ๋ยสตรอเบอร์รี่โดยใช้วิธีโรยระหว่างต้น ร้อยละ 83.0 ใช้ใบตองตึงเป็นวัสดุคลุมแปลงปลูก ร้อยละ 45.0 ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในแปลงปลูกสตรอเบอร์รี่ และร้อยละ 39.0 ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นวิธีกำจัดวัชพืชในแปลงปลูกสตรอเบอร์รี่ ร้อยละ 85.0 ไม่ใช้ฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโตของสตรอเบอร์รี่ ร้อยละ 50.0 ใช้แรงงานในครัวเรือนในการให้น้ำสตรอเบอร์รี่ ร้อยละ 47.0 ใช้สปริงเกอร์ ร้อยละ 60.0 มีการกั๊ยมเงินทุนในการผลิตสตรอเบอร์รี่ โดยร้อยละ 28.0 ใช้แหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.0 มีค่าใช้จ่ายในการซื้อต้นกล้าพันธุ์ (ไหล) สตรอเบอร์รี่ ระหว่าง 10,001-20,000 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการซื้อต้นกล้าพันธุ์สตรอเบอร์รี่ทั้งหมดของเกษตรกร เฉลี่ย 11,438.78 บาท/ไร่ ร้อยละ 30.0 มีค่าใช้จ่ายในการเตรียมแปลงระหว่าง 1,000-1,500 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการเตรียมแปลงทั้งหมดเฉลี่ย 1,802.04 บาท/ไร่ ร้อยละ 28.0 มีค่าใช้จ่ายในการปลูก, ให้น้ำ, ใส่ปุ๋ยระหว่าง 2,001-2,500 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการปลูก, ให้น้ำ, ใส่ปุ๋ย ทั้งหมดเฉลี่ย 1,538.78 บาท/ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการบรรจุวัสดุเพาะชำลงถาด (ใช้แรงงานในครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 51.0 ค่าใช้จ่ายในการเก็บผลผลิตระหว่าง 2,001-2,500 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.0 ค่าใช้จ่ายในการเก็บผลผลิตทั้งหมดเฉลี่ย 1,816.33 บาท/ไร่ ร้อยละ 49.0 มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุในการคลุมแปลงระหว่าง 2,001-2,500 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุคลุมแปลงปลูกสตรอเบอร์รี่ทั้งหมดเฉลี่ย 2,451.02 บาท/ไร่ ร้อยละ 39.0 มีค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ย (ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยเคมี) ระหว่าง 2,501-3,000 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ย (ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยเคมี) ในการผลิตสตรอเบอร์รี่ทั้งหมดเฉลี่ย 2,328.57 บาท/ไร่ ร้อยละ 39.0 มีค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีระหว่าง 2,501-3,000 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการผลิตสตรอเบอร์รี่ทั้งหมดเฉลี่ย 2,178.57 บาท/ไร่ ร้อยละ

45.0 มีค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชระหว่าง 1,000 – 1,500 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชในการผลิตสตอเบอรี่ทั้งหมดเฉลี่ย 1,442.55 บาท/ไร่ และร้อยละ 95.0 มีวิธีการเก็บรวบรวมผลผลิตสตอเบอรี่โดยเก็บวันเว้นวัน

การจำหน่ายสตอเบอรี่และราคาที่เกษตรกรได้รับ

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการกระจายผลผลิตสตอเบอรี่โดยขายผลผลิตทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 93.0 ซึ่งผลผลิตสตอเบอรี่จำหน่ายให้พ่อค้าท้องถิ่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.0 เกษตรกรขายผลผลิตสตอเบอรี่ผ่านพ่อค้าคนกลางโดยมีพ่อค้ามารับซื้อถึงไร่ และนำไปส่งพ่อค้าที่แหล่งรับซื้อ คิดเป็นอัตราส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 50.0 ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.0 พ่อค้าจะเป็นผู้กำหนดราคาในการรับซื้อผลผลิตสตอเบอรี่ เกษตรกรมีการแบ่งเกรดผลผลิตสตอเบอรี่ คิดเป็นร้อยละ 85.0 และร้อยละ 93.0 มีการแปรรูปผลผลิตสตอเบอรี่ในรูปของไวน์แยม น้ำสตอเบอรี่ สตอเบอรี่อบแห้ง เป็นต้น ร้อยละ 59.0 พ่อค้าจะชำระเงินค่าผลผลิตสตอเบอรี่หลังจากขายผลผลิตแล้ว 30 วัน เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.0 ได้รับผลผลิตสตอเบอรี่ระหว่าง 2,501 – 3,500 กิโลกรัม/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3,516.33 กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรขายส่งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเฉลี่ย 3,270.19 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 11.87 บาท และขายผลสดเฉลี่ย 246.14 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 33.47 บาท เมื่อนำมาเฉลี่ยราคาผลผลิตทั้งหมดได้เท่ากับ 13.38 บาท/กิโลกรัม ซึ่งใกล้เคียงกับ (วิสิฐ , 2541 : 18 อ้างถึง) โดยราคาเฉลี่ยของสตอเบอรี่ของสตอเบอรี่เท่ากับ 15.46 บาท/กิโลกรัม

การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตกับผลตอบแทนของการผลิตสตรอเบอรี่ในจ. เชียงใหม่

1. ต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าต้นกล้าพันธุ์ (10,000 ต้น)	11,438.78
ค่าวัสดุในการคลุมแปลง	2,451.02
ค่าปุ๋ย	2,328.57
ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	2,178.57
ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	1,442.55
ค่าแรงงาน	
-การเตรียมแปลง	1,802.04
-การปลูก , ให้น้ำ , ใส่ปุ๋ย	1,538.78
-การบรรจวัสดุเพาะชำ	1,076.53
-การเก็บผลผลิต	1,816.33
รวม	26,073.17

2. ผลตอบแทนสุทธิ (บาทต่อไร่)

รายการ	หน่วย
ผลผลิตเฉลี่ย	3,516.33 กิโลกรัม/ไร่
ราคาผลผลิตเฉลี่ย	13.38 บาท/กิโลกรัม
มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย	47,048.50 บาท/ไร่
ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย	26,073.17 บาท/ไร่
กำไรสุทธิ	20,975.33 บาท/ไร่

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตและการจำหน่ายสตรอเบอรี่

ปัญหาที่พบในการผลิตและการจำหน่ายสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

1. ต้นกล้าพันธุ์สตรอเบอรี่ไม่มีคุณภาพ
2. โรคพืชที่สะสมอยู่ในดิน
3. การขาดแคลนน้ำใช้
4. ปุ๋ยเคมีและสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชมีราคาแพง
5. โรคใบจุด ราแดง ผลเน่า และไส้เดือนฝอย
6. ค่าจ้างแรงงานสูง
7. ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ
8. พ่อค้ามีบทบาทในการคัดเกรดและการกำหนดราคามาก
9. ราคาในการจำหน่ายผลผลิตไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

จากการศึกษาวิจัยด้านข้อเสนอแนะของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย 98 ราย ในการผลิตและการจำหน่ายสตรอเบอรี่ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ควรถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในด้านการเตรียมดิน วิธีการดูแลรักษา การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชของสตรอเบอรี่ที่ถูกต้องให้กับเกษตรกร
2. ควรปรับปรุงพันธุ์สตรอเบอรี่ให้ต้านทานโรคและแมลง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิต และควรมีการฝึกอบรมวิทยากรหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตสตรอเบอรี่
3. สนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช และควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต
4. ควรจัดตั้งศูนย์รวบรวมผลผลิตสตรอเบอรี่ในแหล่งผลิตภายในจังหวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายผลผลิต และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสตรอเบอรี่ให้กับเกษตรกร

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพภาวะการผลิตและการตลาดสตอเบอรี่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบจะสรุปได้ดังนี้

ลักษณะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 98.0 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน สำหรับจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกรส่วนมากจะมีประมาณ 1 - 2 คน และมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 3 ไร่ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่และกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตสตอเบอรี่จากเพื่อนบ้านและจากเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรของรัฐ

การผลิตสตอเบอรี่ของเกษตรกร ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกสตอเบอรี่ 1 - 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.0 พันธุ์สตอเบอรี่ที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ พันธุ์พระราชทาน 16 รองลงมาคือ พันธุ์พระราชทาน 20 และมีการซื้อต้นกล้าพันธุ์สตอเบอรี่ (ไหล) มาจากแหล่งอื่น เช่น ต.แม่แจ๊ะ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ สำหรับการเตรียมพื้นที่ปลูกสตอเบอรี่ของเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกโดยการยกทรงและมีการไถพรวนดินก่อนปลูก เกษตรกรมีการเตรียมแปลงปลูกสตอเบอรี่โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 44.0 และใส่ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 58.0 ในการปลูกสตอเบอรี่ส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15 - 15 - 15 และวิธีการใส่ปุ๋ยที่นิยมใช้ได้แก่ การโรยระหว่างแถว และการโรยระหว่างต้น วัสดุที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ในการคลุมแปลงปลูกสตอเบอรี่คือใบตองตึง มีการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชในแปลงปลูกสตอเบอรี่ คิดเป็นร้อยละ 45.0 การให้น้ำสตอเบอรี่ของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.0 นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.0 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ในการผลิตสตอเบอรี่

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการผลิต พบว่า ค่าใช้จ่ายในการซื้อต้นกล้าพันธุ์สตอเบอรี่ทั้งหมดของเกษตรกร เฉลี่ย 11,438.78 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการเตรียมแปลงทั้งหมดเฉลี่ย 1,802.04 บาท ค่าใช้จ่ายในการปลูก , ให้น้ำ , ใส่ปุ๋ย ทั้งหมดเฉลี่ย 1,538.78 บาท ค่าใช้จ่ายในการเก็บผลผลิตทั้งหมดเฉลี่ย 1,816.33 บาท โดยวิธีการเก็บรวบรวมผลผลิตสตอเบอรี่จะเก็บวันเว้นวัน ในช่วงเวลา 06.00 น. - 12.00 น. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุคลุมแปลงปลูกสตอ

เบอร์รี่ทั้งหมดเฉลี่ย 2,451.02 บาท ค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ย (ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยเคมี) ในการผลิตสตรอเบอร์รี่ทั้งหมดเฉลี่ย 2,328.57 บาท ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการผลิตสตรอเบอร์รี่ทั้งหมดเฉลี่ย 2,178.57 บาท และค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชในการผลิตสตรอเบอร์รี่ทั้งหมดเฉลี่ย 1,442.55 บาท

สำหรับการจำหน่ายผลผลิตสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการกระจายผลผลิตสตรอเบอร์รี่โดยขายผลผลิตทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 93.0 ซึ่งผลผลิตสตรอเบอร์รี่จำหน่ายให้พ่อค้าท้องถิ่นมากที่สุด ร้อยละ 46.0 เกษตรกรขายผลผลิตสตรอเบอร์รี่ผ่านพ่อค้าคนกลางโดยมีพ่อค้ามารับซื้อถึงไร่ และนำไปส่งพ่อค้าที่แหล่งรับซื้อ คิดเป็นอัตราส่วนที่เท่ากัน ส่วนใหญ่พ่อค้าจะเป็นผู้กำหนดราคาในการรับซื้อผลผลิตสตรอเบอร์รี่ เกษตรกรมีการแปรรูปผลผลิตสตรอเบอร์รี่ในรูปของไวน์ แยม น้ำสตรอเบอร์รี่ สตรอเบอร์รี่อบแห้ง เป็นต้น โดยพ่อค้าจะชำระเงินค่าผลผลิตสตรอเบอร์รี่หลังจากขายผลผลิตแล้ว 30 วัน ปริมาณผลผลิตสตรอเบอร์รี่ที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย 3,516.33 กิโลกรัม/ไร่ ราคาผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 13.38 บาท/กิโลกรัม ซึ่งชูพงษ์ (2531) กล่าว ว่า ในด้านราคาผลผลิตกับต้นทุนการปลูก เมื่อมีการเอาใจใส่ในการปลูก ดูแลรักษา มีการให้ปุ๋ยให้น้ำเป็นอย่างดี ทุนที่ลงไปสามารถคืนเงินในเวลาไม่ช้ากว่าสิ้นเดือนมกราคม ดังนั้นการปลูกสตรอเบอร์รี่ที่ดูแลเอาใจใส่ดีจึงทำรายได้ให้แก่ชาวสวนเป็นอย่างดี

ปัญหาที่สำคัญในการปลูกสตรอเบอร์รี่

1. ต้นกล้าพันธุ์สตรอเบอร์รี่ (โหล) เนื่องจากสตรอเบอร์รี่เป็นพืชที่มีโรคและแมลงศัตรูพืชมาก เมื่อเกษตรกรต้องการขยายพันธุ์ส่วนใหญ่จะคัดเลือกจากต้นแม่พันธุ์เดิม ซึ่งมีคุณภาพไม่ดีมากนักทำให้ต้นกล้าพันธุ์ที่จะนำไปปลูกในฤดูกาลต่อไปมีสภาพที่ไม่สมบูรณ์และมีผลกระทบต่อคุณภาพผลผลิตที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร

2. โรคและแมลง การปลูกสตรอเบอร์รี่ส่วนใหญ่จะทำการปลูกบนที่สูงซึ่งมีสภาพอากาศหนาว และเวลาที่ปลูกจะตรงกับฤดูฝนซึ่งบนพื้นที่สูงมักจะมีฝนตกชุกตลอดทั้งวันทั้งคืน ทำให้เหมาะแก่การเกิดโรคต่าง ๆ ที่มีสาเหตุจากเชื้อราและสามารถแพร่ระบาดไปได้อย่างรวดเร็ว

สำหรับในเรื่องของแมลง ยังไม่นับว่าเป็นปัญหามากนัก พื้นที่แต่ละแห่งก็มีชนิดของแมลงที่เป็นปัญหาแตกต่างกันได้แก่ ไล่เดือนฝอย เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ และไรแดง

3. ปุ๋ยและสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ในการผลิตสตรอเบอรี่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี รวมทั้งมีการระบาดของโรคต่าง ๆ เช่น ผลเน่า ไรแดง เกิดขึ้นมากมาย ทำให้ปุ๋ยและสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชมีราคาแพง

4. ราคาในการจำหน่ายผลผลิตสตรอเบอรี่ส่วนใหญ่จะขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้พ่อค้าคนกลางเข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคารับซื้อผลผลิตสตรอเบอรี่ อีกทั้งผลผลิตสตรอเบอรี่สูงไม่พร้อมกันสามารถเก็บผลผลิตได้วันเว้นวันตั้งแต่เริ่มเก็บผลผลิตได้ ทำให้ราคาในการจำหน่ายผลผลิตสตรอเบอรี่ไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการให้ความรู้ คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่ให้สามารถผลิตสตรอเบอรี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังนี้

1. ด้านปัจจัยการผลิต ปัจจัยการผลิตเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตสตรอเบอรี่มาก ดังนั้นเกษตรกรควรมีการศึกษา เพื่อให้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยการผลิตชนิดต่าง ๆ อย่างดี เพื่อให้ใช้ปัจจัยนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ควรมีการวางแผนว่าจะซื้อปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดที่ไหน จำนวนเท่าใด หรือได้รับการสนับสนุนจากแหล่งไหน เมื่อไรที่จะต้องซื้อปัจจัยชนิดนั้น ๆ ใช้ในปริมาณเท่าใด มีวิธีการใช้อย่างไร เป็นต้น

2. ในพื้นที่ที่มีการปลูกสตรอเบอรี่เป็นจำนวนมาก ควรมีการสนับสนุนให้สตรอเบอรี่เป็นผลไม้ประจำตำบลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งต่างจังหวัดและต่างอำเภอเข้ามาเที่ยว โดยความร่วมมือกันระหว่างเกษตรกรและส่วนราชการ เช่น ที่ตำบลโป่งแยงมีศูนย์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อถึงฤดูกาลเก็บผลผลิตควรจัดให้มีการเชิญชวนให้มาเที่ยวและมีการจำหน่ายผลผลิตในพื้นที่ทำการผลิตสตรอเบอรี่

3. ค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ตลอดจนสารเคมีกำจัดวัชพืชที่เกษตรกรใช้ในฤดูกาลผลิต ปี 2541/42 สูงมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีการใช้สารเคมีในการผลิตเป็นจำนวนมาก จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรผู้ผลิตทราบถึงสถานการณ์การตกค้างของสารเคมีในผลผลิต และผลกระทบของการใช้สารเคมี เพื่อปลูกจิตสำนึกให้มีการลด ละ เลิก การใช้สารเคมี หรือให้มีการใช้อย่างระมัดระวังถูกต้องตามหลักเกณฑ์

4. ควรสนับสนุนให้เกษตรกรในแหล่งปลูกสตอเบอรี่ทั้งสองอำเภอ (อำเภอแมริมและอำเภอสะเมิง) มีการประสานงานร่วมกัน เช่น แลกเปลี่ยนความรู้ในการแปรรูปสตอเบอรี่ในรูปแบบของแยม ไวน์ น้ำสตอเบอรี่ สตอเบอรี่อบแห้ง ซึ่งมีการจัดทำที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริมให้แก่เกษตรกรในอำเภอสะเมิงนำไปทดลองทำในครัวเรือนของเกษตรกรเองเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

5. การรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่ ควรมีบทบาทในการผลิตตั้งแต่การผลิตต้นกล้าพันธุ์สตอเบอรี่ (ไหล) เช่น มีการเพาะไหลที่มีคุณภาพดี ปราศจากโรคให้แก่เกษตรกร รวมทั้งมีการประกันราคาผลผลิตให้แก่เกษตรกร โดยประสานงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยราชการท้องถิ่น ในการขอความร่วมมือจากบริษัทเอกชนตลอดจนโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาพันธุ์สตอเบอรี่ว่าพันธุ์อะไรเหมาะสมต่อการผลิตส่งโรงงานอุตสาหกรรม และควรปลูกพันธุ์อะไรส่งตลาดบริโภคสด

2. ควรมีการทำงานวิจัยในเชิงเปรียบเทียบสภาวะการผลิตและการตลาดสตอเบอรี่ในพื้นที่อื่น ๆ เช่น จังหวัดเชียงราย

3. ควรทำการศึกษาการแปรรูปผลผลิตสตอเบอรี่ส่งออกในเชิงการค้า โดยร่วมมือกับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูป โครงการหลวง องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสนับสนุนในด้านการให้ข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น

4. ควรมีการศึกษาบทบาทของพ่อค้าคนกลางในการรับซื้อผลผลิตสตอเบอรี่ และการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของราคา

5. ควรมีการวิจัยถึงผลกระทบที่จะเกิดจากการใช้สารเคมีในการผลิตสตอเบอรี่ของเกษตรกรในอนาคตว่าจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบนิเวศนิเวศวิทยามากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นได้

6. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านแหล่งเงินทุน โดยขอความสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 หรือ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (Small Industry Finance Corporation) ซึ่งมีนโยบายในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนา SMEs เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถกู้เงินมาลงทุนในการทำอุตสาหกรรมแปรรูปสตอเบอรี่

บรรณานุกรม

- ชูพงษ์ สุกมลนันท์. 2531. สตรอบเบอร์. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จินดา ธรรมรังสรรค์ และ ปฤษณา บรรพโต. 2539. "การศึกษาศถานการณ์การผลิตสตรอบเบอร์ ปี 2539 และแนวโน้มการผลิต ปี 2540 ของอำเภอแมริม." สำนักงานเกษตรอำเภอแมริม.
- ดวงวรรณ สิทธิเวทย์. 2542. "การศึกษาศถานภาพการวิจัย พ.ศ.2535-2539 เพื่อวางนโยบายและแผนการวิจัยของชาติด้านการเกษตร : ไม้ผลเพื่อการส่งออก." รายงานผลการวิจัย. กองนโยบายและวางแผนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- ทศพร ทองเที่ยง, สมศักดิ์ พลอยพานิชเจริญ และอภิชรา เมืองคำ, 2539. "การศึกษาศภาพการผลิตสตรอบเบอร์เพื่ออุตสาหกรรมแปรรูปและการส่งออก." ศูนย์วิจัยและบริการอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมชีวเคมี.
- นภาพรณี พรหมชนะ. 2529. การตลาดผลิตภัณฑ์พืชสวน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประดับ แก้วเกาะสะบ้า. 2538. "การพัฒนาไม้ผลเพื่อการส่งออกของจังหวัดเชียงใหม่ : การวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์การเกษตร." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประวิติ ต้นบุญเอก และดาราว พวงสุวรรณ. 2532. "การส่งออก กล้วยไข่ สตรอบเบอร์ และไม้ตัดดอก." เอกสารประกอบการสัมมนา โครงการปรับปรุงการผลิตและส่งผลไม้ ผัก และไม้ตัดดอก ไม้ประดับสดเป็นสินค้าออก ณ ห้องประชุมกรมวิชาการเกษตร : กรุงเทพมหานคร.
- พาณิชย์, กระทรวง. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่. 2538. "โครงการพัฒนาตลาดเพื่อสนับสนุนการกระจายการผลิตในระดับจังหวัด." สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงพาณิชย์.
- พาณิชย์, กระทรวง. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่. 2540. "ข้อมูลการตลาดจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2540." สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงพาณิชย์.

- วิรัช สงวนวงศ์วาน และคณะ. 2517. ตำราวิชาการผลิต. กรุงเทพมหานคร : หนังสือประกอบ การศึกษาวิชาการผลิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิสิฐ กิจสมพร. 2539. "การส่งเสริมและการปลูกสตรอบเบอร์". สัมมนา (352791). สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิสิฐ กิจสมพร. 2541. "ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกสตรอบเบอร์ของเกษตรกร ในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม. สำนักงานเกษตรอำเภอแมริม. 2541. "การแปรรูปสตรอบเบอร์". สำนักงานเกษตรอำเภอแมริม . จังหวัดเชียงใหม่.
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม. 2540. "ธุรกิจเกษตร." ฝ่ายธุรกิจเกษตร กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรุงเทพมหานคร.
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม. 2541. "สตรอบเบอร์." ฝ่ายเอกสารคำแนะนำ กองเกษตรสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง

สภาวะการผลิตและการตลาดสตรอเบอร์รี่ในจังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ปี 2541/42

แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ลักษณะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
2. ข้อมูลการผลิตสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกร
3. การจำหน่ายสตรอเบอร์รี่และราคาที่ได้รับ
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรด้านการผลิตและการจำหน่ายสตรอเบอร์รี่

ตอนที่ 1 ลักษณะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

1. ชื่อเกษตรกร _____ นามสกุล _____
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพศ
( ) ชาย ( ) หญิง
3. ระดับการศึกษา
( ) ไม่ได้รับการศึกษา
( ) ต่ำกว่า ป.4
( ) ป.4 - ป.7
( ) ม.1 - ม.6
( ) สูงกว่า ม.6 (ระบุ) _____
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมทั้งผู้ตอบ) _____ คน
5. จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน _____ คน
6. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด _____ ไร่
( ) เป็นที่ดินของตนเอง _____ ไร่
( ) เป็นที่ดินเช่า _____ ไร่
( ) เป็นพื้นที่ทำฟรี _____ ไร่
( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____ ไร่

7. การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกร

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) กลุ่มผู้ปลูกสตรอเบอรี่
- ( ) กลุ่มเกษตรกร
- ( ) กลุ่ม อ.ก.ส
- ( ) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- ( ) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____

8. แหล่งความรู้เกี่ยวกับสตรอเบอรี่ที่ท่านได้รับ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) เจ้าหน้าที่การเกษตร
- ( ) เกษตรกรผู้นำ
- ( ) เพื่อนบ้าน
- ( ) สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์)
- ( ) เอกสารสิ่งพิมพ์
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____

ตอนที่ 2 ข้อมูลการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

1. พื้นที่ปลูกสตรอเบอรี่ทั้งหมด _____ ไร่

- ( ) ของตนเอง _____ ไร่ _____ งาน
- ( ) เช่า _____ ไร่ _____ งาน
- ( ) พื้นที่ทำฟรี _____ ไร่ _____ งาน
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____ ไร่ _____ งาน

2. พันธุ์สตรอเบอรี่ที่ใช้ปลูก

- ( ) พันธุ์พระราชทาน 16 _____ ไร่
- ( ) พันธุ์พระราชทาน 20 _____ ไร่
- ( ) พันธุ์อื่น ๆ (ระบุ) _____ ไร่

3. แหล่งที่มาของต้นพันธุ์สตรอเบอรี่ (ไหล)

- ( ) ขยายพันธุ์ด้วยตนเอง
- ( ) ซื้อมาจากแหล่งอื่น ๆ (ระบุ) _____
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____

4. การเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกลงบ่อหรือ กระทำโดย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) ไถตะ ( ) ไถแปร
 ( ) ไถพรวน ( ) ยกร่อง
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____
5. วัสดุที่ใช้ในการเตรียมแปลงปลูกลงบ่อหรือ
- ( ) ใช้ปูนขาว
 ( ) ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก
6. ปุ๋ยที่ใช้ในการปลูกลงบ่อหรือ
- ( ) ปุ๋ยอินทรีย์
 ( ) ปุ๋ยเคมี
 ( ) ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี
7. การใช้ปุ๋ยเคมี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 15-15-15 ( ) 13-13-21
 ( ) 12-24-12 ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____
8. วิธีการใส่ปุ๋ยเคมี
- ( ) โรยระหว่างแถว ( ) โรยระหว่างต้น ( ) ใส่กันหลุม
 ( ) หว่าน ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____
9. วัสดุที่ใช้คลุมแปลง
- ( ) พลาสติก ( ) ฟางข้าว
 ( ) ใบตองตึง ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____
10. วิธีการกำจัดวัชพืช
- ( ) แรงงานคน
 ( ) สารเคมีกำจัดวัชพืชฉีดพ่น (ระบุชื่อ) _____
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____
11. การใช้ฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโตของบ่อหรือ
- ( ) ไม่ใช้
 ( ) ใช้

12. การให้น้ำสตรอเบอร์รี่

- ( ) แรงงานในครัวเรือน
- ( ) สปริงเกอร์
- ( ) แรงงานในครัวเรือนและสปริงเกอร์

13. การเก็บผลผลิตสตรอเบอร์รี่

- ( ) เก็บทุก ๆ วัน   เวลา _____
- ( ) เก็บวันเว้นวัน   เวลา _____
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____ เวลา _____

14. เงินทุนที่ใช้สำหรับการลงทุนปลูกสตรอเบอร์รี่ ท่านได้จากแหล่งใด

- ( ) ทุนส่วนตัว
- ( ) กู้ยืม
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____

15. แหล่งเงินกู้

- ( ) ธ.ก.ส
- ( ) ธนาคารพาณิชย์
- ( ) สหกรณ์การเกษตร
- ( ) ญาติพี่น้อง
- ( ) กลุ่มเกษตรกร
- ( ) พ่อค้า
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____

16. ค่าใช้จ่ายในการผลิตสตรอเบอร์รี่ (บาท/ไร่)

1. ค่าต้นกล้าพันธุ์(ไหล) .....
2. ค่าแรงงาน
  - การเตรียมแปลง .....
  - การปลูก ,ให้น้ำ , ใส่ปุ๋ย .....
  - การบรรจุวัสดุเพาะชำลงถาด .....
  - การเก็บผลผลิต .....
  - อื่น ๆ (ระบุ).....
3. ค่าวัสดุคลุมแปลง .....
4. ค่าปุ๋ย
  - ปุ๋ยคอก , ปุ๋ยเคมี .....
5. ค่าสารเคมีป้องกันโรค .....
6. ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช .....
7. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 การจำหน่ายสตรอเบอร์รี่และราคาที่เกี่ยวข้องที่ได้รับ

1. การกระจายผลผลิตสตรอเบอร์รี่
  - ( ) ขายทั้งหมด
  - ( ) ขายบางส่วน ที่เหลือนำมาแปรรูปในครัวเรือน (ระบุ)_____
2. ประเภทของพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตสตรอเบอร์รี่ของท่าน
  - ( ) พ่อค้าในหมู่บ้าน
  - ( ) พ่อค้าในเมือง
  - ( ) พ่อค้าต่างจังหวัด
  - ( ) อื่น ๆ (ระบุ)_____
3. วิธีการขายผ่านพ่อค้าคนกลางท่านจะปฏิบัติดังนี้
  - ( ) พ่อค้ามารับซื้อถึงไร่
  - ( ) นำไปส่งพ่อค้าที่แหล่งรับซื้อ
  - ( ) อื่น ๆ (ระบุ)_____

4. ในกรณีที่มีพ่อค้ามาซื้อผลผลิตสตอเบอร์รี่ ใครเป็นผู้กำหนดราคา

- ( ) ตัวท่านเอง
 ( ) พ่อค้ารับซื้อ
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____

5. การแบ่งเกรดผลผลิตสตอเบอร์รี่ของท่าน

- ( ) ไม่มี
 ( ) มี (ระบุ) _____

6. การแปรรูปผลผลิตสตอเบอร์รี่

- ( ) ไม่มี
 ( ) มี (ระบุ) _____

7. การรับเงินจากการขายผลผลิตสตอเบอร์รี่ให้กับพ่อค้าที่มาซื้อ

- ( ) ได้รับทันที
 ( ) หลังจากขายผลผลิต 15 วัน
 ( ) หลังจากขายผลผลิต 30 วัน
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ) _____

8. ปริมาณผลผลิตสตอเบอร์รี่ทั้งหมดที่เก็บได้ทั้งหมด _____ กิโลกรัม/ไร่

ราคาสตอเบอร์รี่บริโภคสด _____ บาท/กิโลกรัม

ราคาสตอเบอร์รี่ส่งโรงงานแปรรูป _____ บาท/กิโลกรัม

(ในกรณีที่ท่านได้มีการแบ่งเกรดผลผลิตสตอเบอร์รี่ ให้แยกราคาตามเกรด)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรด้านการผลิตและการจำหน่ายสตอเบอร์รี่

สภาพของปัญหา	ไม่มี	มี	ลักษณะของปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. พันธุ์สตอเบอร์รี่	( )	( )	_____	_____
2. ดิน	( )	( )	_____	_____
3. น้ำ	( )	( )	_____	_____
4. ปุ๋ยเคมี	( )	( )	_____	_____
5. สารเคมีป้องกันโรค	( )	( )	_____	_____
6. โรค	( )	( )	_____	_____
7. แมลง	( )	( )	_____	_____
8. แรงงาน	( )	( )	_____	_____
9. ความรู้เรื่องการผลิต	( )	( )	_____	_____
10. เจ้าหน้าที่	( )	( )	_____	_____
11. คุณภาพผลผลิต	( )	( )	_____	_____
12. การตัดเกรด	( )	( )	_____	_____
13. การขนส่ง	( )	( )	_____	_____
14. ราคาในการจำหน่าย	( )	( )	_____	_____
15. ตลาดที่รับซื้อผลผลิต	( )	( )	_____	_____
16. อื่น ๆ (ระบุ) _____	( )	( )	_____	_____

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

